

๒๒ แผนการจัดการเรียนรู้ อย. น้อย

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

คำนำ

โครงการ อย. น้อย เป็นโครงการที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2545 โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับหน่วยงานภาคีต่างๆ เพื่อรณรงค์ให้เกิดความปลอดภัยด้านอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ และขยายกิจกรรมครอบคลุมโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนเอกชนทั่วประเทศ ส่งผลให้เกิดเครือข่ายการทำงานด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ แก่เด็กและเยาวชนที่เข้มแข็ง

ในปี พ.ศ.2550 - 2551 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เกสเซอร์ เจ้าหน้าที่ อย. ผู้ปกครอง และนักเรียน ดำเนินโครงการพัฒนาหลักสูตร อย. น้อย ซึ่งผลการพัฒนาหลักสูตร อย.น้อย ดังกล่าวจะนำไปสู่กระบวนการดำเนินกิจกรรมโครงการ อย. น้อย ที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยั่งยืน ทั้งยังช่วยขยายผลกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในเรื่องผลิตภัณฑ์สุขภาพ ศักยภาพผู้บริโภค ให้กับเด็กทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรม อันจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเด็กในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค ตลอดจนครัว สังคม และช่วยปกป้องสิทธิของตนเองและผู้อื่นได้ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 โครงการ คือ

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร อย.น้อย สู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2550

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร อย.น้อย สู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานโครงการ อย. น้อย ตลอดจน พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย ขึ้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วย

- การรวบรวมเนื้อหาและกิจกรรม อย. น้อย เป็นกำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ อย. น้อย ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และช่วงชั้นที่เหมาะสมจากมุมมองของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ สพฐ. ตลอดจนรวบรวมเนื้อหาการรณรงค์ให้เกิดความปลอดภัยด้านอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เด็กควรรู้ จากมุมมองของเจ้าหน้าที่ อย. และเกสเซอร์
- การวิเคราะห์หลักสูตร มิ่งในทัศน์ พิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหา อย. กับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ใน 4 ภาค มีผู้เข้าร่วมประชุมภาคละ 20-30 คน ประกอบด้วยครู อาจารย์ จาก 4 สาระการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ สพฐ. สาธารณสุขจังหวัด และเจ้าหน้าที่ อย.
- การพิจารณาร่างแผนการจัดการเรียนรู้ อย. น้อย ที่ได้จากการประชุมใน 4 ภาค และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อย. น้อย ให้มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตาม

หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมเป็นตัวแทนครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม อย. น้อย ในแต่ละภูมิภาค

โครงการพัฒนาหลักสูตร อย.น้อย ในสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2550

โครงการพัฒนาหลักสูตร อย.น้อย ในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อยในสถานศึกษา และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ อย. น้อย

ขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วย

- การตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาด้านอาหารและยา จากเจ้าหน้าที่ อย. และเภสัชกร และการตรวจสอบความเหมาะสมตามแนวคิดด้านการศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ครู-อาจารย์ผู้สอนสาระวิชาต่างๆ
- การประชาสัมพันธ์โครงการกับครู อาจารย์ และโรงเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาหลักสูตร อย.น้อย ในปี 2550 พบว่า มีโรงเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเกินกว่าจำนวนที่ตั้งเป้าหมายไว้ จึงพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ให้มีความกระจายในระดับภาค และลักษณะเฉพาะของโรงเรียน เช่น โรงเรียนในเขตเมือง-ชนบท โรงเรียนรัฐบาล-เอกชน
- การลงพื้นที่แนะนำแผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย กับผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ที่จะนำไปทดลองใช้ เพื่อให้ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ได้รับทราบที่มา และกระบวนการจัดทำ
- การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ในสถานศึกษาทั่วประเทศ ภาคละ 5 โรงเรียน รวม 20 โรงเรียน ตลอดจนรายงานผลการทดลองใช้เข้ามาที่ส่วนกลาง เพื่อวิเคราะห์ และประเมินผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย
- การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อรายงานผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย ตลอดจนร่วมปรับปรุง และแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย ให้มีความสมบูรณ์ โดยผู้เข้าร่วมประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ สพฐ. เจ้าหน้าที่ อย. และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
- การปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยร่วมกับครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ สพฐ. เจ้าหน้าที่ อย. และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ปรับปรุงหลักสูตร อย.น้อย ให้มีความสอดคล้องหรือรับต่อการนำไปใช้ของครู อาจารย์ รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย สรุปได้ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ อย.น้อย มีความครอบคลุมใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ สุขศึกษาและพลศึกษา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับการศึกษาที่ 1-3 รวมทั้งสิ้น 26 หน่วยการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ระดับการศึกษาที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	รวม 7 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ผู้บริโภครู้ฉลาด จำนวน 4 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ผู้บริโภคที่ปลอดภัย จำนวน 3 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	รวม 6 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ฉลาดคิด ฉลาดบริโภค จำนวน 6 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	รวม 4 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	อาหารและยาปลอดภัย จำนวน 4 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6	รวม 8 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	รู้สิทธิ ฉลาดคิดฉลาดบริโภค จำนวน 4 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ยากับชีวิต จำนวน 4 ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับการศึกษาที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	รวม 4 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จำนวน 2 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาด จำนวน 2 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	รวม 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	เสรีภาพในการเลือกบริโภคกับภูมิปัญญาไทย จำนวน 3 ชั่วโมง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	รวม 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาด จำนวน 3 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6	รวม 6 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	สิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคในสังคมไทย จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาด จำนวน 3 ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ระดับการศึกษาที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อาหารและสารอาหาร สารเจือปนในอาหาร จำนวน 3 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวม 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สารและการเปลี่ยนแปลง (สารในชีวิตประจำวัน) จำนวน 2 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวม 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อาหารและสารอาหาร ชีวิตปลอดภัยเมื่อใช้สารปนเปื้อน จำนวน 3 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 รวม 7 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้ประโยชน์และผลจากปฏิกิริยาเคมี จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (โครงการวิทยาศาสตร์)
จำนวน 3 ชั่วโมง

สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ระดับการศึกษาที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวม 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กินดีมีประโยชน์ จำนวน 4 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวม 12 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อาหารปลอดภัย จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเลือกซื้อ เลือกใช้ยา จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเลือกซื้อ เลือกใช้เครื่องสำอาง จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เลือกได้ ใช้เป็น สารเคมีและวัตถุอันตราย จำนวน 3 ชั่วโมง

ระดับการศึกษาที่ 3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 รวม 8 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ปฏิบัติการ อย. น้อย จำนวน 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ฉลาดสมวัย จำนวน 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สิทธิผู้บริโภค จำนวน 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 หันเหตุนานกับ อย. จำนวน 2 ชั่วโมง

ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ อย.น้อย สถานศึกษา ช่วงแรกได้จัดทำตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่ภายหลังได้มีการปรับแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งออกมาใหม่ และได้มีการเทียบแผนการเรียนรู้ อย.น้อย เข้ากับหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ. 2551 จึงได้หลักสูตรออกมาตามที่ปรากฏ อนึ่ง ในการพิมพ์หนังสือก็ได้จัดพิมพ์เป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแต่ละระดับจะนำแผนการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่มสาระมาอยู่ด้วยกัน เพื่อให้ไม่ให้อ่านแล้วมากเกินไป และสะดวกแก่การนำไปใช้งาน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ครูแกนนำ อย.น้อย และผู้เกี่ยวข้อง จะสามารถนำหนังสือนี้ไปปรับใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม หากมีข้อแนะนำประการใด โปรดแจ้งมายังกองพัฒนาดัชนีภาพผู้บริโภค อย.หมายเลขโทรศัพท์ 0 2590 7122 เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงครั้งต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา